
Гра як засіб мотивації до навчання та розвитку дітей. Партнерство у грі

Ольга ВІТЧИНКА,
учитель початкових класів
Городнянської філії Козіївського ліцею
Краснокутської селищної ради
Богодухівського району Харківської області
vitcinkao@gmail.com

У статті висвітлено питання психоемоційної підтримки учасників освітнього процесу під час дистанційного навчання в умовах нестабільності. Акцентовано увагу на важливості психоемоційної підтримки учнів як ефективного способу формування емоційної стійкості, розвитку емпатії та створення безпечного освітнього середовища, яке сприятиме їхньому емоційному розвитку та навчанню.

Ключові слова: психоемоційна підтримка, емоційна стійкість, емпатія, метод вправи-гри, педагогіка партнерства.

Навчатись у школі складно – про це скаже будь-хто з учнів. А вчитися дистанційно ще важче. Але в учителя є всі можливості для того, щоб покращити процес навчання, навіть зробити його веселим! А все завдяки ГРІ, оскільки Гра – це основна форма навчання в НУШ. У грі, як формі навчання, взаємодіють навчальна (пізнавальна) та ігрова (цікава) сторони. Відповідно до цього, учитель одночасно навчає учнів і бере участь у їхній грі, а учні, граючись, навчаються.

Створімо казкову атмосферу навчання за допомогою гри! Для будь-якого віку дитини гра – це найкраща дія. У грі розкривається весь світ дитини, творчі можливості особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного особистісного розвитку. Дитина впевненіше опановує завдання, адже це гра.

В. О. Сухомлинський говорив, що гра є формою діяльності молодших школярів, яка відповідає їхньому віковому розвитку та сприяє формуванню всіх пізнавальних процесів, різних елементів розумової культури дитини, зокрема творчого мислення, уяви. Застосування гри в початковій школі передбачає тісний взаємозв'язок особистісного розвитку з естетичним і трудовим, що реалізується і в процесі взаємодії школи та сім'ї у формуванні особистості учня.

Працюючи в НУШ, я переконалася, що ігрові вправи підвищують рівень навчання. Це не цілий урок і не всі уроки. А лише ті теми, які потребують уваги (складні для вивчення теми). Це ігри для закріплення чи вивчення будь-якої теми (наприклад, вивчення літери). Це ігри, які навчають долати страх чи необізнаність у темі. Це дозволить робити освітній процес яскравим і захоплюючим. Метод гри дозволяє робити навчання цікавим і мотивуючим. Індивідуальний підхід або робота в групі дає можливість надавати підтримку кожному учневі, знижується рівень тривожності. Звичайно, що завдяки наполегливій праці всіх учасників процесу (учителя, вихователя, батьків) покращується якість навчання.

Важливим фактором є те, як скаже дорослий про виконання вправи-гри, з якою інтонацією. Я не наполягаю на виконання вправи чи гри. Я пропоную поглянути (послухати) та спробувати відтворити. Таким чином зацікавлюю. Якщо змушувати чи сказати «зроби так, як я», дитина боїтиметься зробити не так. У невимушеній атмосфері вона обов'язково буде йти на контакт.

Вправи легко запам'ятовуються, прості у виконанні, не потребують великих затрат. Час від часу вправу повторюємо для вдосконалення поставленої мети.

Згодом інтерес дитини до навчання поступово вичерпується внаслідок засвоєння знань. Тож не перезавантажуйте її, робіть паузи. Перейдіть на вулицю і виконайте вправу на піску (наприклад, написання літери), візьміть газету на пляж і пошукайте вивчену літеру («Знайди та обведи»). За допомогою гри цікавість до навчання зростає. Згодом зростають її успіхи. У грі дитина стає впевненою, вона здатна виконувати більш складні завдання (практичні, інтелектуальні). Допомагайте дитині навчатися та пізнавати світ граючись! Не сваріть і не дорікайте, якщо в неї не відразу все вийде, адже ми всі різні, тому й по-різному сприймаємо світ. Стимулюйте словами «У тебе все вийде», «Наступного разу буде краще», «Молодець», «Ти розумник / розумниця», «Я тобою пишаюся», «Помилятися може кожна людина», «Поміркуй».

А несприятливі стосунки між учителем і учнем, навпаки, знижують упевненість учнів і призводять до посилення хвилювання. У середньому в різних країнах учні десь на 62% частіше повідомляли про відчуття напруження під час навчання та на 31% частіше – про хвилювання перед тестуванням, якщо їхній учитель вважає, що вони не такі розумні, як є насправді. Тому краще навчатися разом: «учитель+учень+батьки». НУШ краще працює на засадах педагогіки партнерства, в основі якої є спілкування, співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями-навчити, вмотивувати, зацікавити. Всі є добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу та відповідальними за результат. Учитель має бути другом, а родина – залучена до побудови освітньої траєкторії дитини [2].

Основні принципи цього підходу: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (право вибору та відповідальність); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість про виконання та домовленостей). *Роль батьків:* забезпечити безпечне місце дитини вдома, що заохочує до навчання. При спілкуванні повідомляють учителю недоліки (особливості) навчання дитини. Батьки можуть придбати додатковий матеріал (різна крупа, конструктор, мука, інше) для цікавого сприйняття гри чи зробити власними руками (пластилін, тісто), скачати у плеймаркеті відповідну гру. Батьки долучаються до діяльності, підтримують дитину, активно взаємодіють у навчальному процесі, контролюють за тим, щоб дитина дотримувалася правил гри.

Роль учителя: забезпечує навчання та інформацію (роз'яснення), подає інформацію про успіхи дитини. Спілкується з батьками, пояснюючи особливості (якщо потрібно) та правила гри. Дібрати цікаві та доступні вправи-ігри, що відповідатимуть таланту, інтересам, потребам учнів. Методично підтримує батьків і координує процес гри.

Роль учня: брати участь у грі, дотримуватися правил. Оволодівати знаннями. Не фокусуватися на одному завданні. Може змінити правила. Керується емоціями, бере участь у грі, дотримуватися правил. Оволодівати знаннями.

Загалом батьків не цікавить навчальний досвід їхніх дітей. Деякі батьки іноді готові знехтувати мотивацією дитини до навчання заради результату. Для того щоб метод гри був вдалим і якісним, необхідно, щоб дії батьків і вчителів у

цьому напрямі були синхронними. Отже, принципи педагогіки партнерства дуже важливі для створення сприятливого середовища для навчання та забезпечення орієнтації на особистість учня. Взаємодія батьків, учня та педагога є обов'язковою умовою для формулювання індивідуальних освітніх траєкторій, що допомагають урахувати й розпізнати особливості кожної дитини.

Власне, і людська особистість – результат взаємодії. Педагогіка партнерства – підхід, що спрямований на розвиток максимально продуктивних і здорових відносин у процесі навчання, результатом якого є успіхи та досягнення дитини.

Для того щоб освіта й навчання всім приносили задоволення, варто працювати разом, підтримуючи один одного, разом іти до вершин знань. Яка б справа не була легкою, а дитина самостійною, без підтримки й участі дорослого дитина не досягне високого результату.

Педагогіка партнерства важлива й незамінна:

По-перше, сприяє створенню атмосфери, у якій найкраще розкривається потенціал кожного учня, формується його ініціативність і креативність, що є одним із ключових активів сучасного світу.

По-друге, партнерство задовольняє потребу в значимості та приналежності, зменшує рівень стресу, що, зрештою, допомагає інтелекту працювати ефективніше.

По-третє, такий формат стосунків найкраще готує молодих людей (учнів) до професійної діяльності та ролі активного громадянина у відкритому світі.

Сучасне навчання і виховання учнів вимагає нової педагогічної етики, визначальною рисою якої є взаєморозуміння, взаємоповага та творче співробітництво вчителя та учня. Ця етика утверджує не рольове, а особистісне спілкування (підтримка, співпереживання, утвердження людської гідності, довіра); зумовлює використання особистісного діалогу як домінуючої форми навчального спілкування, спонукає до обміну думок, вражень, моделювання життєвих ситуацій; включає спеціально сконструйовані ситуації вибору, авансування успіху, самоаналізу, самооцінки, самопізнання.

Педагогіка партнерства ґрунтується на таких ідеях:

- *навчання без примусу* (Ш. Амонашвілі, В. Сухомлинський, С. Лисенкова, В. Шаталов), що передбачає виключення всіх засобів примусу з арсеналу педагогічних засобів; припускає наявність таких особистісних якостей учителя, як гуманність, комунікативність, ціннісне ставлення до дитини – таким чином, ігрові вправи націлюють на сприйняття вивчення чи повторення теми;
- *ідея важкої мети* (С. Лисенкова, В. Шаталов) полягає в тому, що перед усіма учнями ставиться складна мета, водночас учитель всіма засобами має налаштувати учнів на її досягнення, вселити в них упевненість у перемозі над труднощами: цього можна досягти шляхом ігрових вправ (герої мультфільмів/я супер герой), що надають упевненість і сили рухатися вперед;
- *ідея опори* (Є. Ільїн, І. Іванов, С. Лисенкова, В. Шаталов) полягає в наданні учням опорних знаків (символів, схем, таблиць, слів тощо) для забезпечення кращого розуміння, структурування, запам'ятовування матеріалу, а також для побудови відповіді: гра «Піжмурки» (знайди літеру, що сховалася), «Черепашка» (учень розчитується: повільно читає, потім додає швидкість), завдяки яким

дітям легше сприймати матеріал і активізувати свою діяльність; – *самоаналіз* (Ш. Амонашвілі, Є. Ільїн, І. Іванов, В. Караковський, В. Шаталов, М. Щетинін) реалізує ідею колективного аналізу та оцінювання діяльності кожного учня за умови володіння педагогом прийомами рефлексії, емпатії, а також здатності аналізувати та розуміти власні дії, здатності до самопізнання [1].

Під час самоаналізу я зіставляю те, що запланувала, із тим, що зробила або могла зробити, а також можу змінити гру на іншому етапі уроку або замінити матеріал, щоб у дитини не викликало труднощів або не займало багато часу на підготовку до гри чи на довготривале сприйняття.

Висновок: взаємодія трикутник «учень-учитель-батьки» створює простір для сучасної ефективної освіти. Партнерство батьків і педагогів дає дитині необхідне відчуття комфорту, упевненості.

Використана література

1. Артемова В. Історія педагогіки України : підручник / В. Артемова. – К. : Либідь, 2006. – 424 с.
2. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. Вишневецький.. – Дрогобич : Коло, 2006. – 326 с.
3. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя / І. П. Підласий. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 360 с.

Вплив рухової активності на фізичний та розумовий розвиток молодших школярів

В`ячеслав БАНДУРА,

методист Центру практичної психології, соціальної роботи та здорового способу життя КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

У статті розглянуто організацію рухової активності учнів молодшого шкільного віку та її вплив на розвиток фізичних і розумових якостей.

Ключові слова: рухова активність, фізичний розвиток, розумовий розвиток, руховий режим, молодші школярі, фізичні якості.

Актуальність. Потреба в руховій активності є найбільш важливою біологічною особливістю організму учнів молодшого шкільного віку. Зміцнення та збереження здоров'я дітей, підвищення рівня їх фізичної підготовленості є найактуальнішими завданнями, які стоять перед українським суспільством.

Рухова активність є однією з найбільш важливих умов для збереження здоров'я та підвищення рівня фізичного стану дітей. Потреба в руховій активності є природною для дітей молодшого шкільного віку. Багато дослідників підтверджують її життєву необхідність для виховання здорового молодого покоління. Ефективним напрямом вирішення проблеми низького рівня фізичного стану та здоров'я є підвищення рівня рухової активності дітей молодшого шкільного віку. Пасивна рухова активність є основною причиною недостатнього фізичного розвитку, фізичного здоров'я та фізичної підготовленості. Це, у свою